

EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS ĪPAŠO ZIŅOJUMU:

“ESF ATBALSTS ILGSTOŠA BEZDARBA APKAROŠANAI: PASĀKUMIEM JĀBŪT MĒRĶTIECĪGĀKIEM, PIELĀGOTIEM UN UZRAUDZĪTIEM.”

KOPSAVILKUMS

I. Atbalsts cilvēkiem, tostarp nelabvēlīgā situācijā esošiem cilvēkiem, piemēram, ilgstošiem bezdarbniekiem, ir Eiropas Sociālā fonda pamatuzdevuma pamatā, kā noteikts 2014.–2020. gada regulas 3. pantā.

Padomes 2016. gada secinājumos par ilgstošo bezdarbnieku integrāciju darba tirgū tika uzsvērtā Eiropas Sociālā fonda (ESF) kā Savienības galvenā finanšu instrumenta ilgstoša bezdarba problēmas risināšanai būtiskā nozīme.

ES līmenī dalībvalstis ir vienojušās par Eiropas sociālo tiesību pilāru ar tā principiem un tiesībām, kas ir būtiskas taisnīgiem un labi funkcionējošiem darba tirgiem; tajā ir skaidri norādīts, ka ikvienam ir tiesības uz savlaicīgu un individuāli pielāgotu palīdzību, lai uzlabotu savas nodarbinātības izredzes (4. princips), tādējādi atkārtoti apstiprinot ieteikuma galvenos elementus.

Kopš 2014. gada un līdz 2020. gada beigām ESF un Jaunatnes nodarbinātības iniciatīva (JNI) ir atbalstījuši 5,9 miljonus ilgstošo bezdarbnieku, tādējādi efektīvi īstenojot savu uzdevumu un nodrošinot jaunas iespējas tiem, kuri atrodas vistālāk no darba tirgus.

IV. Eiropas Sociālā fonda (ESF) investīciju prioritāte (turpmāk “IP”) “nodarbinātības pieejamības nodrošināšana darba meklētājiem un neaktīvām personām, tostarp ilgstošiem bezdarbniekiem un no darba tirgus attālinātām personām, arī izmantojot vietējās nodarbinātības iniciatīvas un atbalstu darbaspēka mobilitātei” (IP 8.i) ir vienīgā prioritāte, kas īpaši attiecas uz ilgstošiem bezdarbniekiem. Tomēr ir svarīgi uzsvērt arī 9.i investīciju prioritāti “Aktīva iekļaušana, tostarp, lai veicinātu vienlīdzīgas iespējas un aktīvu līdzdalību un uzlabotu nodarbināmību”. Šai investīciju prioritātei bija arī būtiska nozīme šīs mērķgrupas vajadzību apmierināšanā, jo īpaši, īstenojot visaptverošus pasākumus, kas ietver gan aktivizēšanas pasākumus, gan tādu atbalsta pakalpojumu sniegšanu kā mājoklis, sociālā aprūpe un veselības aprūpe. Komisija norāda, ka revīzijas laikā saskaņā ar 8.i investīciju prioritāti tika atbalstīti 1,6 miljoni ilgstošo bezdarbnieku un vēl 1,8 miljoni saskaņā ar 9.i investīciju prioritāti.

VI Ieguldījuma cilvēkos galvenais ES budžeta instruments ir ESF. Tomēr arī dalībvalstis ar valsts pasākumiem un programmām atbalsta bezdarbniekus, tostarp ilgstošus bezdarbniekus.

Sarunās par ESF 2014.–2020. gada programmām Komisija stingri mudināja dalībvalstis izvēlēties vispiemērotākās investīciju prioritātes, lai risinātu konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos konstatētās problēmas. Komisija arī ierosināja dalībvalstīm piešķirt ESF finansējuma kritisko masu šīm visbūtiskākajām problēmām.

VII Individualizēta pieeja ir būtisks elements Padomes 2016. gada 15. februāra Ieteikumā dalībvalstīm par ilgstošo bezdarbnieku integrāciju darba tirgū. Lai gan Komisija veicina individualizētas pieejas izmantošanu, lai risinātu ilgstošo bezdarbnieku vajadzības, un tā bija prasība JNI, tā nebija prasība, lai saņemtu ESF finansējumu.

VIII 2014.–2020. gadā īpaša uzmanība tika pievērsta, lai panāktu pareizo līdzsvaru starp saprātīgu administratīvo slogu un uzraudzības prasībām. Lai iegūtu jēgpilnus un pilnīgākus datus, uzraudzības un novērtēšanas sistēmā ir ieviesti daži jauni elementi. Viens no tiem ir kopēju iznākuma un rezultātu rādītāju ieviešana; tas ir palīdzējis samazināt administratīvo slogu, un ir kļuvis vieglāk apkopot un iegūt ticamākus datus.

IX pirmais ievilkums. Komisija piekrīt šim ieteikumam.

Sarunās par programmām Komisija atgādinās, ka ir vairāk jāpievēršas ilgstošajiem bezdarbniekiem dalībvalstīs un reģionos, kur ilgstošā bezdarba līmenis joprojām ir augsts.

Otrais ievilkums. Komisija piekrīt šim ieteikumam.

Komisija sniegs atbalstu dalībvalstīm, nodrošinot individualizētu pieeju, lai īstenotu ilgstošu bezdarbnieku aktivizēšanas pasākumus ESF+ komitejas kontekstā.

Trešais ievilkums. Komisija piekrīt šim ieteikumam.

Šajos izvērtējumos tiks aplūkotas vairākas mērķgrupas, tostarp ilgstošie bezdarbnieki, attiecībā uz visiem tematiskajiem mērķiem, jo tiem visiem ir nozīme to darbību sekmīgā īstenošanā, kuru mērķauditorija ir ilgstošie bezdarbnieki vai citas nelabvēlīgā situācijā esošās grupas. Kad vien iespējams, tiks apzināta laba prakse, un Komisija un dalībvalstis dalīsies ar "atbildes pasākumiem".

IEVADS

03. 2021. gada septembra ceturkšņa pārskats *Employment and Social Developments in Europe* (Nodarbinātība un sociālā attīstība Eiropā) liecina, ka ES ekonomika un darba tirgus ir sākuši atveseļoties no Covid-19 pandēmijas un nodarbinātība un bezdarbs ir gandrīz pirmskrīzes līmenī.

23. Vienīgā ESF investīciju prioritāte (turpmāk "IP") "nodarbinātības pieejamības nodrošināšana darba meklētājiem un neaktīvām personām, tostarp ilgstošiem bezdarbniekiem un no darba tirgus attālinātām personām, arī izmantojot vietējās nodarbinātības iniciatīvas un atbalstu darbaspēka mobilitātei" ir vienīgā prioritāte, kas īpaši attiecas uz ilgstošiem bezdarbniekiem. Tomēr ir svarīgi uzsvērt, ka investīciju prioritāte "Aktīva iekļaušana, tostarp, lai veicinātu vienlīdzīgas iespējas un aktīvu līdzdalību un uzlabotu nodarbināmību" bija būtiska šīs mērķgrupas vajadzību apmierināšanā.

Komisija norāda, ka revīzijas laikā saskaņā ar 8.i investīciju prioritāti tika atbalstīti 1,6 miljoni ilgstošo bezdarbnieku un vēl 1,8 miljoni saskaņā ar 9.i investīciju prioritāti (sociālā iekļaušana).

25. Dalībvalstis ir sniegušas atbalstu ilgstošajiem bezdarbniekiem, izmantojot 8.i investīciju prioritāti vai citas prioritātes. Ņemot vērā tematiskās koncentrācijas prasības, dažas dalībvalstis ir arī nolēmušas risināt šādas problēmas ar valsts finansējumu.

Piemēram, 9. tematiskā mērķa ietvaros var atbalstīt nepieciešamās investīcijas ilgstošo bezdarbnieku sociālās iekļaušanas veicināšanai.

Saskaņā ar šo tematisko mērķi dalībvalstis var, piemēram, atbalstīt integrētus risinājumus, apvienojot dažādus pasākumus nodarbināmības veicināšanai, piemēram, individualizētu atbalstu, ievirzi, konsultācijas, piekļuvi vispārējai un profesionālai izglītībai un apmācībai, kā arī piekļuvi pakalpojumiem, jo īpaši veselības un sociāliem pakalpojumiem, bērnu aprūpei un interneta pakalpojumiem.

28. Kā norādīts otrajā pusgada īstenošanas ziņojumā, Eiropas pagaidu atbalsta instrumentam bezdarba riska mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*) ir izdevies mīkstināt Covid-19 pandēmijas smagās sociālekonomiskās sekas. Tiek lēsts, ka *SURE* atbalstītie valsts darba tirgus pasākumi 2020. gadā ir samazinājuši bezdarba līmeni 19 saņēmējvalstīs par gandrīz 1,5 miljoniem. Komisija 2021. gada 4. martā nāca klajā ar Ieteikumu par iedarbīgu un aktīvu atbalstu nodarbinātībai pēc Covid-19 krīzes (*EASE*). Tajā izklāstīta stratēģiska pieeja pakāpeniskai pārejai no ārkārtas pasākumiem, kas veikti, lai pandēmijas laikā saglabātu darbvietas, uz jauniem pasākumiem, kas vajadzīgi nodarbinātību veicinošai ekonomikas atveseļošanai. *EASE* aicina dalībvalstis izmantot pieejamos ES līdzekļus, tostarp jaunus resursus, kas darīti pieejami, izmantojot programmu *NextGenerationEU*, jo īpaši Atveseļošanas un noturības mehānismu un *REACT-EU* (Atveseļošanas palīdzība kohēzijai un Eiropas teritorijām).

29. Ar investīciju iniciatīvām reaģēšanai uz koronavīrusu (*CRII* un *CRII+*), kam sekoja *REACT-EU*, Komisija ir parādījusi savu reaģētspēju, saskaroties ar nepieredzētu sociālu, ekonomisku un sanitāru krīzi, un tās spēju ierosināt īstermiņa, vidēja termiņa un ilgtermiņa risinājumus tās pārvarēšanai.

Piemēram, attiecībā uz Slovākiju skaitlis “vairāk nekā 1 miljards EUR” ietver arī Covid-19 *CRII+* resursus (resursi, kas pārdaļīti no Eiropas Reģionālās attīstības fonda), lai finansētu saīsināta darba laika shēmas, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju.

Savienības finansējums 8. tematiskā mērķa ietvaros pirms Covid-19 bija 796 miljoni EUR.

APSVĒRUMI

37. Komisija norāda, ka revīzijas laikā saskaņā ar 8.i investīciju prioritāti tika atbalstīti 1,6 miljoni ilgstošo bezdarbnieku un vēl 1,8 miljoni saskaņā ar 9.i. investīciju prioritāti. (sociālā iekļaušana).

38. Laikposmā no 2021. līdz 2027. gadam Komisijas mērķis ir izslēgt īslaicīgu tiešu darbvietu radīšanu pašvaldībās, ja vien šie pasākumi nav saistīti ar prasmju pilnveidošanu.

40. Dalībvalstis varēja risināt problēmas, kas noteiktas katrai valstij paredzētajos nostājas dokumentos, izmantojot valsts vai ES finansējumu.

41. Komisija un likumdevēji neuzskatīja par nepieciešamu Eiropas strukturālo un investīciju fondu (ESI fondu) tiesību aktos 2014.–2020. gadam noteikt īpašu investīciju prioritāti ilgstošajiem bezdarbniekiem (tostarp, lai izvairītos arī no nevajadzīgas sarežģītības).

Kopš 2014. gada un līdz 2020. gada beigām ESF un Jaunatnes nodarbinātības iniciatīva (JNI) ir atbalstījuši 5,9 miljonus ilgstošo bezdarbnieku, tādējādi efektīvi īstenojot savu uzdevumu un nodrošinot jaunas iespējas tiem, kuri atrodas vistālāk no darba tirgus.

45. Ar Padomes 2020. gada ieteikumu par Garantijas jauniešiem stiprināšanu dalībvalstis apņēmas īpašu uzsvāru likt uz to likt uz to jauniešu atbalstīšanu, kuri ir vistālāk no darba tirgus, tādējādi mazinot “nokrejošanas” efektu.

46. Komisija apzinās risku un turpina uzraudzīt iespējamās norādes uz to.

47. Līdz 2020. gada beigām ESF un JNI bija snieguši atbalstu 5,9 miljoniem ilgstošu bezdarbnieku saskaņā ar visām investīciju prioritātēm. Tikai 35 % no šiem ilgstošajiem bezdarbniekiem ir saņēmuši atbalstu saskaņā ar investīciju prioritāti “nodarbinātības pieejamības nodrošināšana”.

48. Ieguldījuma cilvēkos galvenais ES budžeta instruments ir ESF. Tomēr arī dalībvalstis ar valsts pasākumiem un programmām atbalsta bezdarbniekus, tostarp ilgstošus bezdarbniekus.

Sarunās par ESF 2014.–2020. gada programmām Komisija stingri mudināja dalībvalstis izvēlēties vispiemērotākās investīciju prioritātes, lai risinātu konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos konstatētās problēmas. Komisija arī ierosināja dalībvalstīm piešķirt ESF finansējuma kritisko masu šīm visbūtiskākajām problēmām.

49. Komisija uzskata, ka ESF ir efektīvs instruments, lai atbalstītu tos, kuri ir vistālāk no darba tirgus. Gandrīz 75 % no kopējā ESF atbalstīto dalībnieku skaita bija bezdarbnieki, ilgstošie bezdarbnieki vai neaktīvas personas.

50. Plānošana ir sarežģīts uzdevums, jo tai ir jārisina daudzas problēmas dalībvalstīs.

Tādās valstīs kā Īrija ES finansējums veido mazāk nekā 3 % no publiskā finansējuma. Tāpēc Komisijai ir jāizdara stratēģiskas finansēšanas izvēles, kas – izņemot šajā gadījumā piemērojamos regulatīvos nosacījumus – ir balstītas arī uz saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma principu. Īrijā pasākums ilgstošajiem bezdarbniekiem tika īstenots ar valsts finansējumu. Līdz ar to lēmumam par projekta izslēgšanu no programmas nav bijusi negatīva ietekme uz ilgstošajiem bezdarbniekiem.

Attiecībā uz Itāliju — atbalsts bija un joprojām ir ievērojams. ESF un JNI iniciatīvās saskaņā ar dažādām investīciju prioritātēm līdz šim (31.12.2020.) ir iesaistīti vairāk nekā 1,1 miljons ilgstošo bezdarbnieku (1 108 038), kas ir ievērojams skaits.

Turklāt dalībvalstis var nolemt risināt dažas būtiskas problēmas ar valsts finansējumu, nevis ar ES finansējumu. ESF finansējums būtu jāuzskata par daļu no plašākas ieguldījumu stratēģijas.

57. Komisija un dalībvalstis uzskatīja, ka lielākajā daļā gadījumu programmas grozījums nebija nepieciešams, lai ņemtu vērā ieteikumu, jo gandrīz visās dalībvalstīs jau bija izvēlētas investīciju prioritātes.

65. ESF kopējo rādītāju sistēmai bija jāpanāk līdzsvars starp galvenajām informācijas vajadzībām ES līmenī, no vienas puses, un informācijas sagatavošanas izmaksām, no otras puses; tāpēc sarunās ar dalībvalstīm tika panākta vienošanās, ka sadalījums pa mērķgrupām nav nepieciešams

Par 32 ESF kopējiem rādītājiem (12 no kuriem izmanto arī JNI) ziņo par visām investīciju prioritātēm un visām darbībām. Šī pieeja nodrošina vispārēju un salīdzināmu informāciju par visa fonda sasniegumiem.

Kopīgu rezultātu rādītāju pieeja, pievēršoties galveno rezultātu veidiem, tika saglabāta 2021.–2027. gada ESF+ regulā (nav sadalīti pa mērķgrupām).

68. Skatīt Komisijas atbildi uz 65. punktu.

73. Komisija turpmākajos gados (t. i., pēc 2014.–2020. gada perioda beigām) plāno papildus diviem ERP minētajiem pētījumiem veikt turpmākus novērtējumus par ESF atbalstu ilgstošiem bezdarbniekiem.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

78. Skatīt Komisijas atbildi uz 65. un 68. punktu.

1. ieteikums. Vērst ESF atbalstu “nodarbinātības pieejamības nodrošināšanai” uz ilgstošajiem bezdarbniekiem tur, kur IB rādītājs ir augsts

Komisija piekrīt šim ieteikumam.

Sarunās par programmām Komisija atgādinās, ka ir vairāk jāpievēršas ilgstošajiem bezdarbniekiem dalībvalstīs un reģionos, kur ilgstošā bezdarba līmenis joprojām ir augsts.

2. ieteikums. Sasaistīt ESF atbalstu “nodarbinātības pieejamības nodrošināšanai” ar individualizētu pieeju ilgstošajiem bezdarbniekiem

Komisija piekrīt šim ieteikumam.

Komisija sniegs atbalstu dalībvalstīm, nodrošinot individualizētu pieeju, lai īstenotu ilgstošu bezdarbnieku aktivizēšanas pasākumus ESF+ komitejas kontekstā.

3. ieteikums. Izvērtēt rezultātus, kas sasniegti ar ESF atbalstu “nodarbinātības pieejamības nodrošināšanai” no IB viedokļa

Komisija piekrīt šim ieteikumam.

Šajos izvērtējumos tiks aplūkotas vairākas mērķgrupas, tostarp ilgstošie bezdarbnieki, attiecībā uz visiem tematiskajiem mērķiem, jo tiem visiem ir nozīme to darbību sekmīgā īstenošanā, kuru mērķauditorija ir ilgstošie bezdarbnieki vai citas nelabvēlīgā situācijā esošās grupas. Kad vien iespējams, tiks apzināta laba prakse, un Komisija un dalībvalstis dalīsies ar “atbildes pasākumiem”.